

„Orice situație, oricât de critică nu ar fi, nu scuză o infracțiune” – un interviu cu Adjunctul Procurorului General, Sergiu Russu

Cu o experiență vastă, acumulată pas cu pas de la poziția de procuror debutant până la funcția de Adjunct al Procurorului General în 2024, interviuatul nostru dezvăluie cum se construiește o carieră solidă în procuratură. În interviu, acesta vorbește despre provocările funcțiilor de conducere, tranziția instituției către standardele europene și determinarea necesară pentru a răspunde așteptărilor cetățenilor.

Cum ați descrie parcursul Dumneavoastră profesional până la funcția de Adjunct al Procurorului General?

Aș face o mică retrospectivă din momentul din care am acces în funcția de procuror, ca procuror interimar într-o procuratură de raion, după care, peste 6 luni, am fost numit procuror în procuratură. Pe atunci, asta era considerată o stimulare a tinerilor specialiști care arătau performanță. După care, am activat mai bine de 2 ani în această funcție, în cadrul aceleiași procuraturi. Mai târziu, am activat un mandat deplin ca procuror adjunct al procurorului-șef al Procuraturii Dubăsari. După expirarea mandatului am acces la funcția de procuror-șef și, respectiv, în anul 2017, când a fost una din reorganizările de proporții ale Procuraturii, am

decis să particip la concursul anunțat, de procuror-șef al unei subdiviziuni din cadrul Procuraturii Generale, având în spate o experiență de 11 ani într-o procuratură teritorială și cunoscând etapele cap – coadă. La PG, de asemenea am avut ocazia să exercit un mandat deplin de procuror-șef al Secției combatere a traficului de ființe umane. Ca să fiu succint – cunosc activitatea de procuror de la o funcție de execuție, până la funcția de conducere de nivel superior, inclusiv conducerea unei procuraturi specializate, în 2021-2022, dar și funcția de Adjunct al Procurorului General – aspecte care mă fac să cred că am toate abilitățile necesare ca să înțeleg cum funcționează lucrurile la toate nivelurile, dar asta nu mă scutește de faptul ca să acumulez experiențe și informații noi și să îmi îmbunătățesc calitatea activității.

Care considerați că sunt cele mai mari provocări ale funcției pe care o ocupați? Ați putea să vă referiți atât la cele ale funcției de șef, cât și la cele ale funcției de procuror.

Dacă am început primul răspuns de la funcția de execuție, acum voi porni de la cea pe care o exercit acum. Funcția de Adjunct al Procurorului General este una pătrunsă de foarte multe schimbări instituționale, atât de ordin obiectiv, cât și subiectiv. La factorii subiectivi, aș trece în lumină războiul care are loc, peste hotarele țării noastre, dar să nu uităm și de acel război hibrid care se petrece pe teritoriul Republicii Moldova, motiv pentru care instituția

„Am ajuns într-un mandat cu o sarcină multiplă, când suntem nevoiți și să răspundem la anumite provocări de nivel regional și național, dar și să reușim să dezvoltăm instituția Procuraturii, astfel încât să o aducem la nivelul unei instituții europene.”

Procuraturii urmează să se adapteze pentru a răspunde noilor provocări. Astfel de situații nu au mai existat. Dacă e să vorbim despre aspecte de ordin obiectiv sau vectorii de dezvoltare, atât ai țării, cât și ai instituției, trebuie să remarcăm reorientarea de la acele moșteniri sovietice spre standardele europene, cu tot ce ține de funcția de procuror și calitatea acestei funcții. Reorientarea vectorului de dezvoltare implică modificări structurale și de personal, prin care trebuie să treacă, inclusiv Procuratura. Avem mai multe angajamente naționale în care este implicată Procuratura în procesul de aderare la UE, ce includ și acele standarde internaționale reflectate în tratatele internaționale la care

Moldova este parte, care stabilesc anumite criterii de activitate ale instituțiilor de drept, și în special ale Procuraturii. Am ajuns într-un mandat cu o sarcină multiplă, când suntem nevoiți și să răspundem la anumite provocări de nivel regional și național, dar și să reușim să dezvoltăm instituția Procuraturii, astfel încât să o aducem la nivelul unei instituții europene. Dacă ne-am referi la procuraturile teritoriale și subdiviziunile PG, aici aș uni cele două provocări pe care le-am menționat anterior – să fii conducător al unor asemenea instituții este o mare provocare. Managementul unei subdiviziuni din cadrul PG implică anumite abilități necesare, poate la un nivel mai redus, însă, cu siguranță nu mai puțin responsabil.

Dacă vorbim despre teritoriu, acolo trebuie asigurată cooperarea cu toate instituțiile, atât de aplicare a legii, cât și cele administrative. Dacă vorbim la nivel de PG, aici ne referim la cooperarea procurorului conducător cu instituții de nivel național responsabile de un domeniu sau altul. În cazul meu a avut loc cooperarea cu cele ce țin de combaterea traficului de ființe umane. Comunicarea respectivă, parteneriatele care sunt create, necesită anumite abilități ale procurorilor conducători. Dacă e să trecem la procurorii teritoriali și anume cei de execuție, eu pot doar să subliniez acele standarde care am încercat să le respect și care m-au determinat să evoluez. În primul rând, este *profesionalismul* și tot ce implică această noțiune, atât cunoștințele teoretice, cât și posibilitatea de a implementa cunoștințele în practică. Un banal exemplu: la acuzare – a putea să îți formulezi, elementar, gândurile. Altfel spus, abilitățile unei persoane de a realiza un act de justiție calitativ, începând cu forma scrisă și finalizând cu discursul. Toate aceste aspecte țin de profesionalismul unui procuror, care îi permit să evolueze în cadrul Procuraturii.

În al doilea rând, e tot ce ține de *etică și disciplină*, astfel încât atât reputația instituției, cât și reputația statutului de procuror să fie avansate și sub nicio formă să nu fie subminate sau lăsate în anumite umbre de integritate sau lipsă de profesionalism sau cunoștințe. Noi ca și procurori suntem restricționați în diverse acțiuni, ținând cont de profilul funcției, începând de la vizitarea unor locuri de agrement mai specifice și finalizând cu aspecte ce țin de comportament, libertate de exprimare. Într-o conexiune ideală a acestor 3 elemente – profesionalism, abnegație și etică, sau cum eu mai des îi spun „igienă profesională” – poți să avansezi în cadrul Procuraturii.

Un alt aspect care aș putea să îl remarc este *abnegația* pe care colegii urmează să o depună. Cunoaștem foarte bine că, la zi, procurorii sunt suprasolicitați. Numărul de cauze penale și procese penale, acțiuni de urmărire penale depășesc capacitățile instituției, în ceea ce ține de personal. În situația respectivă, trebuie să venim cu un efort mai mare și mai dedicat, pentru a face față sarcinilor disproporționate. Acest șir al provocărilor, însă, nu au putut nicidecum umbri sentimentul de împlinire pe care l-am avut în calitate de procuror, atunci când am văzut dosare penale soluționate așa cum prevede legea, iar victimele și-au putut găsi dreptatea. Același sentiment îl împărtășesc și acum din postura de Adjunct al Procurorului General, când văd în mișcare conceptul de reorganizare a procuraturilor, cu încrederea că aceasta va genera un impact major în efortul nostru comun de contribuire la înfăptuirea justiției în Moldova.

Ați menționat că un procuror-șef trebuie să poată coopera cu alte instituții. Cum evaluați colaborarea Procuraturii cu acestea? Cu poliția, instanțe de judecată, de exemplu?

Eu sunt optimist și sunt ferm convins că cooperarea este una profesionistă. Sunt situații, căci factorul uman nu poate fi exclus, când unele persoane nu cunosc unele prescripții legale, altele aceste persoane nici nu au de unde ști, căci nu există acte care ar reglementa un asemenea tip de soluții pe acele situații, să spunem, ieșite din comun, care pun la încercare această interacțiune. Și aici îi revine managementului de nivel superior sau mediu care să gestioneze corect aceste situații – să excludă factorii emotivi, impulsivi, să conecteze toate posibilitățile de a modela astfel de situații și de a reveni la o cooperare eficientă pentru a face față provocărilor care apar în timpul activității.

„Rareori instituția Procuraturii este privită pozitiv, chiar și de cei pe care am reușit să îi restabilim în drepturi”

Cum răspunde Procuratura așteptărilor cetățenilor privind eficiența muncii procurorilor la faza de urmărire penală? Ce calificativ i-ați da?

Eu sunt ferm convins că cea mai mare parte a societății înțelege rolul Procuraturii și înțelege unde Procuratura poate să intervină, în limitele competenței. Însă, deoarece o parte din cetățeni sunt dezamăgiți de unele instituții ale statului, deseori primim adresări critice privind administrația publică locală, critică privind activitatea unor instituții de nivel central – de la prestarea necalitativă a unor servicii medicale la cele privind prețurile stabilite pentru anumite categorii de produse sau servicii. Evident că atunci când cetățeanul se adresează la Procuratură cu astfel de situații sau multe altele, Procuratura, neavând acele competențe de a interveni, verifică dacă sunt întrunite elementele unei infracțiuni în acțiunile persoanelor denunțate sau instituțiilor. Dacă aceste fapte nu se confirmă, persoanele primesc răspunsuri directe că nu ține de competența procuraturii examinarea acestor fapte, motiv din care cetățenii rămân dezamăgiți. Însă, rareori instituția Procuraturii este privită pozitiv, chiar și de cei pe care am reușit să îi restabilim în drepturi. Eu totuși sunt optimist, și cred că toate evoluțiile din sistem și din afara lui vor genera îmbunătățirea calității prestației procurorilor de toate nivelurile. Sper că odată cu implementarea reformelor pe care le promovăm, cetățenii vor fi în mod progresiv mulțumiți de activitatea noastră și mai puțini vor fi cei nemulțumiți, atunci când problemele lor nu țin de competența Procuraturii.

Care sunt cele mai importante realizări ale Procuraturii în ultimele luni, dacă e să ne referim la faza urmăririi penale?

Eu aș menționa mai multe, dar vreau să trec în evidență trei din ele. Una din ele este *implementarea tuturor modificărilor operate de către legiuitor*. Eu înțeleg că urmează a fi îmbunătățit și acest aspect, dar în fața procurorilor, în 2023-2024 au fost puse un set de provocări semnificative, atunci când Codul penal a fost revăzut, modificat în proporție de 30-35%. Asta implică un efort sporit din partea procurorilor pentru a adapta toate activitățile, procedurile. Codul de procedură penală, la fel, a fost modificat esențial. În particular, aș sublinia încercarea procurorilor de a dezvolta acea idee de justiție restaurativă.

O altă realizare pe domeniul urmăririi penale este prestația procurorilor cu privire la *noile fenomene infracționale*, capacitatea de a dezvolta investigații pe domenii care anterior nu au fost întâlnite în practica urmăririi penale. Mă refer aici la crima organizată, corupție, organizarea migrației ilegale – toate, în coraport cu tehnologiile informaționale și noile metode de finanțare a acestor categorii de infracțiuni (criptovalută, valută electronică etc). Procurorii au avut posibilitatea să capete cunoștințe teoretice și ulterior să le pună în practică, în opinia mea suficient de bine, astfel încât să realizeze investigații pe fenomene infracționale noi.

A treia realizare care aş putea să o remarc, care este mai puţin vizibilă ochilor lumii, este faptul că ultima jumătate de an, procurorii au devenit tot mai implicaţi în cauzele penale, au devenit mai *pro-activi*, încearcă să dezvolte mai multe investigaţii a infracţiunilor latente. Datorită intervenţiei în unele cazuri a Procuraturii Generale, prin diferite metode (avem circulare, instrucţiuni, alte forme de comunicare cu procurorii din teritoriu), cred eu că s-a realizat o sarcină destul de importantă. Mai exact, investigaţiile pro-active, care conectate cu investigaţiile financiare paralele, cel puţin, potrivit raportului anual pentru 2024 au adus primele rezultate, care sunt mai bune decât în anii precedenţi.

Cum vă propuneţi să îmbunătăţiţi rezultatele, mai ales pe dosarele de corupţie şi criminalitate organizată?

Domeniul corupţiei mari şi crimei organizate ţin de competenţa procuraturilor specializate, activitatea cărora este monitorizată de Procurorul General. Dacă vorbim despre corupţie mică şi sistemică şi crima organizată din competenţa procuraturilor teritoriale, cred eu că eficienţa va fi determinată de reorganizarea care a fost realizată, în cadrul căreia noi am mizat că structurile teritoriale, dacă vor deveni mai mari şi vor acoperi o arie mai largă, vor fi în măsură să răspundă proporţional infracţionalităţii, ca să nu avem acele situaţii de transmitere a dosarelor procuraturilor specializate, care la moment sunt suprasolicitate. Văd o perspectivă de viitor în dezvoltarea capacităţilor procuraturilor teritoriale de a investiga anume aceste categorii de infracţiuni, inclusiv prin specializarea procurorilor. Astfel se va evita ping-pong-ul sau transmiterea dosarelor complexe către procuraturile specializate.

Ce priorităţi de bază aveţi pe agenda instituţională pentru anul 2025?

Agenda procuraturii este direct conectată cu agenda de management a Procurorului General, cu planurile naţionale şi agenda de integrare europeană a Republicii Moldova, evident, în partea ce ţine de Procuratură. Continuarea proceselor deja începute – reorganizarea şi fuzionarea procuraturilor, care vor fi reduse de la 36 la 14. Vor fi necesare eforturi, atât în ce ţine de *cooperarea între oficiile* principale şi cele secundare, cât şi procuraturilor nou-create cu PG. Urmează să realizăm un algoritm nou de cooperare dintre PG cu procuraturile specializate şi teritoriale.

Un alt aspect este *digitalizarea* proceselor, astfel încât să fie posibilă transmiterea informaţiilor prin toate metodele tehnologice accesibile în prezent, mai cu seamă că deja avem prevederi ale Codului de procedură penală, care stabilesc audierea prin teleconferinţă, recurgerea la mijloace audio-video, ceea ce permite să implementăm aceste posibilităţi în 2025. Un alt aspect nu mai puţin important este implementarea eficientă a sistemului „e-management” al documentelor. Acesta este în mare parte pentru procurorii conducători, dar eu cred că aici vor fi implicaţi şi procurori de execuţie, astfel încât marea majoritate a corespondenţei să fie transmisă pe cale electronică. Pentru 2025, ne propunem ca să definim definitiv acel plan de acţiuni pentru digitalizarea procesului penal. Una din priorităţile Procurorului General care şi le-a propus pentru realizarea până la mijloc de mandat este ca pe infracţiunile uşoare şi mai puţin grave, dosarele să se transmită în judecată în format digital. De asemenea, încurajăm procurorii să participe în instanţe în format online, ca să nu fie acele deplasări, care irosesc resurse şi timp, inclusiv aşteptările pe holurilor instanţelor.

Acestea sunt priorităţile pentru 2025, în mare parte. Şi, la nivel legislativ, nu este mai puţin importantă, promovarea acelor proiecte pe care Procurorul General şi le-a propus să le dezvoltăm: asigurarea garanţiilor procurorilor, îmbunătăţirea cadrului normativ în ce ţine de sistemul procuraturii şi sporirea calităţii personalului (atât al procurorilor, cât şi al funcţionarilor publici).

Cum gestionați presiunea mediatică și cea publică asupra deciziilor Procuraturii?

Am avut mai multe posibilități de a interveni în asemenea situații și pot afirma cert că în toate aceste situații este nevoie de comunicare. În situația unei presiuni publice, trebuie să prezentăm acele informații pe care publicul nu le cunoaște, sau nu au fost suficient de clar explicate, pentru a clarifica și, poate, a diminua această presiune. Mass-mediei trebuie prezentate informațiile care sunt posibil de a fi prezentate, astfel încât să fie foarte clar că Procuratura nu ascunde nimic. Însă, deseori, suntem ținuti de anumite limite – care nu sunt subiective, dar sunt impuse de lege – atunci când nu putem prezenta anumite date personale ale altor cetățeni, nu putem prezenta anumite aspecte de investigații, deoarece acestea pot dăuna unor investigații eficiente. Consider că criteriul de bază trebuie să fie comunicarea continuă, nu cea fragmentată. Comunicarea fragmentată duce la pierderea conexiunilor, pierderea înțelegerii, și iarăși se ajunge într-o zonă gri, unde eu, ca cetățean, dacă ceva nu cunosc, încep a interpreta. Noi nu trebuie să admitem apariția acestor zone gri.

„Comunicarea fragmentată duce la pierderea conexiunilor, pierderea înțelegerii, și iarăși se ajunge într-o zonă gri, unde eu, ca cetățean, dacă ceva nu cunosc, încep a interpreta. Noi nu trebuie să admitem apariția acestor zone gri.”

„Da, este o doză de aspect umanist al meseriei de procuror, dar, orice situație, cât de critică nu ar fi, nu scuză o infracțiune.”

Care este cea mai dificilă decizie pe care ați fost nevoit să o luați pe parcursul carierei?

Deciziile de a face schimbări în carieră. Accepi o funcție interimară, vii la o funcție de conducere etc. Aceste decizii sunt cele mai complicate pentru mine pentru că înțeleg sarcinile, responsabilitatea, timpul dedicat. Dacă vorbim despre cauze penale, au fost mai multe, au fost diverse, doar că, în toată cariera profesională, *dacă te ghidezi de principiul profesionalismului, echității, corectitudinii, deciziile se iau destul de simplu*, așa spune eu. Uneori, decizia poate să nu îți fie confortabilă ție, ca și profesionist, de exemplu, când vezi o persoană care a comis o infracțiune în legătură cu anumite circumstanțe nefaste din viața sa. Adică, datorită anumitor evenimente, persoana a ajuns la anumite probleme, iar problemele au dus la comiterea unei crime. Da, este o doză de aspect umanist al meseriei de procuror, dar, orice situație, oricât de critică nu ar fi, nu scuză o infracțiune. Asta poate reduce din pedeapsă, dar nicidecum nu poate înlătura răspunderea, mai cu seamă când în rezultatul acțiunilor făptuitorului a suferit o altă persoană, care nu a avut nicio vină.

Cum vedeți rolul Procuraturii în consolidarea statului de drept?

Am menționat și în alte interviuri că Procuratura în cadrul statului de drept este o verigă unică, o verigă care nu poate fi înlocuită, deoarece ea face legătura dintre instituțiile de forță și instituțiile de aplicare a legii. Vorbim de poliție, alte instituții de aplicare a forței subordonate puterii executive, iar ca să treacă toate realizările acestor instituții în instanțele de judecată este nevoie de veriga centrală – procurorul, care este acea persoană care monitorizează, intervine la necesitate în situațiile în care instituțiile de aplicare a legii aplică incorect legea sau excedează anume procese sau garanții. Dacă ne referim la instanțele de judecată, rolul procurorului este de acuzator de stat și este acel „actor” care încearcă să valorifice acțiunile organelor de aplicare a legii și să repună cetățenii în drepturi și evident să contracareze infracționalitatea.

Ce reforme considerați că sunt cele mai necesare în sistemul procuraturii?

Cea mai necesară e reformă care deja în parte a fost realizată, adică *reorganizarea* procuraturii. A face o reformă nu este doar despre a face un act instituțional sau a reconfigura harta. Cea mai mare povară este implementarea. Dacă vorbim despre teritoriu, asta e una din prioritățile pentru a îmbunătăți sistemul și este una din cele mai importante reforme. Dacă vorbim despre Procuratura Generală, eu aș spune că ea trebuie să fie flexibilă în capacitățile de care dispune, să se adapteze tuturor necesităților care apar în timp, pentru a contracara anumite categorii de infracțiuni și, evident, trebuie să fie abilă de a-și capacita subdiviziunile, precum și procuraturile teritoriale și cele specializate ca să lucreze eficient. În sensul respectiv, PG, la zi, a trecut deja printr-

„A face o reformă nu este doar despre a face un act instituțional sau a reconfigura harta. Cea mai mare povară este implementarea.”

o parte a reformei, dar eu nu pot fi sigur că peste un an sau peste doi nu va fi necesar de a mai interveni cu anumite ajustări. Totul depinde de dinamica de dezvoltare a societății, de dinamica de manifestare a noilor fenomene infracționale. Reevaluarea instituțională pentru Procuratură trebuie să fie una periodică. Dacă vorbim de *procuraturile specializate*, Procurorul General, în concept, și-a expus

poziția sa față de necesitatea de analiză a unei reorganizări. Am fost abordați de către colegii de la CSP, referitor la necesitatea reconfigurării procuraturilor specializate.

Ați menționat profesionalismul, abnegația și etica în calitate de calități necesare unui procuror. De care alte calități ar mai avea nevoie un procuror pentru o activitate eficientă?

Aceste calități pe care le-am enumerat ar ține de partea profesională, dar din punct de vedere al calităților personale, cred că este capacitatea de *învăța, autoinstrui și automotiva*, căci deseori arderea profesională determină anumite consecințe, care pot fi ireversibile. Și una din calități pe care o respect la orice persoană – indiferent de funcție – ar fi disciplina; iar în sistemul procuraturii fără disciplină sunt foarte multe riscuri, de exemplu de a pierde anumite termene, cu efect de decădere din anumite drepturi. La fel, este afectată imaginea procurorului, de exemplu, dacă el întârzie la birou sau la ședința de judecată. Disciplina este un criteriu de calitate al tuturor meseriilor juridice, dar în special al procurorilor.

Ce sfat le-ați da tinerilor care-și doresc să urmeze o carieră de procuror?

Foarte bine să se gândească. Ei trebuie să înțeleagă foarte clar unde vor să ajungă, căci în Procuratură fără dedicație, profesionalism și capacități de învățare, dar și autoinstruire, această activitate ar putea fi neproductivă. Spun asta pentru că sistemul Procuraturii este un serviciu public, cu activitate în interesul tuturor cetățenilor. Iar când mă refer la interesul tuturor cetățenilor, am în vedere evitarea situațiilor în care acest specialist, venind poate mai puțin pregătit să ajungă și el sau rudele lui pe ușile unui coleg la fel de nepregătit și să aibă un sentiment neplăcut. Dacă cineva vine în Procuratură, sfatul meu de bază este că el sau ea trebuie să acționeze la fel de corect și eficient cum și-ar dori el sau ea ca să fie tratat sau tratată. Activitatea în Procuratură este destul de complicată, foarte responsabilă și intens monitorizată atât de către actorii justiției, cât și – după cum ați m-ați întrebat anterior – de către societate și presă. Repet asta și audienților din cadrul Institutului Național al Justiției – să se gândească bine unde vor să ajungă. În cazul meu, nu am regrete despre alegerea carierei de procuror, căci acesta este felul meu de a fi. Unii pot să spună că vor mai multă libertate, decât disciplină și abnegație sau dedicație. Dacă chestiunile respective lipsesc, sau dacă pur și simplu nu se dorește, căci oamenii sunt diferiți, eu sunt cel care-i sfătuiesc să se gândească de câteva ori până a trece pragul acestei instituții.

„Una din calități pe care o respect la orice persoană – indiferent de funcție – ar fi disciplina; iar în sistemul procuraturii fără disciplină sunt foarte multe riscuri, de exemplu de a pierde anumite termene, cu efect de decădere din anumite drepturi.”

Însă, tinerii care-și doresc să devină procurori și sunt gata să dea de dovadă de dedicație, profesionalism și capacități de învățare – îi asigur în calitate mea de jurist care am urcat pe scara profesională până la funcția de Adjunct al Procurorului General – că au șanse mari de autorealizare și contribuție semnificativă la înfăptuirea justiției în Moldova. Iar așa cum data de 29 ianuarie marchează Ziua profesională a lucrătorului Procuraturii, țin să le urez consultanților, specialiștilor, ofițerilor detașați și procurorilor mult curaj în continuare pentru o activitate optimizată într-o Procuratură reorganizată în interesul cetățenilor!

29 ianuarie 2025